

Epesaasihiyaapि Utipih Autaahaatih Nyangi Wanhiyaanenyamataise Kimandi Epesasihiyaapि Utipimandapि Nesipihande

Porihuai isipi napwitohipipihi napuhauhi napwitatı bindataati 61 A.D. hura kimo utipimo jipatpiyahore. Isihiya usa saiwi gwinyaawaayopo, Porihuo isihiya Epesaasihiyaapaahih gwinyaataati kimo utipimo jipatpiyataamaise. Owetise. Autaahaatihomi isihiya usaisangi ami nepi awititaatiwi gwinyaatı jipatpiyataise. Kimo utipimo Autaahaatih isihiya kahatamatipetahiyai gaata numwaati Jisaasihoaisati neti timaamaihonih kiya noaipapi ambipati naasaipatamihiyaimatitaatiwi nusesipati kataunjahore.

Epesasihiyaapi Piwıha Napimasataise
Komipiwıha namasisiha (1:1-2)
 Autaahaatih nyangi gaata nanya-
 maasihi ami nyahi Kiraisihop
 giwunyaawaati nyahi ninaasonin
 ninaasaanin ami nyahi taahiyihyaanin
 komihyaaninimatotihandapıha (1:3-3:21)
 Gaahırı wanihireti kaiwi bimitaatiwihandapıha
 (4:1-6:9)
 Awaisihomi watipihandaahı tipipa
 kaitihaahandapıha (6:10-20)

Por̄ho is̄hiyai gaahure undati komi piw̄ha
osasepihaati owemas̄ha (6:21-24)

¹ Niñi Porihonin Jisas Kiraishiho komi
otipat kawitandi nanimihanat neti
natanoaasisihonine. Sandi ami nisapi
Autaahaatih ho siyat ko nis otipat kanito
tati maaritat gwinyaasitihanda nanimihanati
natanoaasataise. Sahi Autaahaatihomi
isihiyati aunahipati awaipati Epesaasihanda
bimohiyihiyaatapi utipih kimo jipatipaindi
nusaasataayo. ² Autaahaatih nyam Apihouni
ami nyam Awaisih nyangi nyainjatisih Jisas
Kiraishiouni kindari sangi gaahat kasimi sami
maarih nepi yatihsipi japatimi, ami nepi
napaisaatisamasaihi ami sahi sami maarih
biyat yatihsitati wisaitane.

*Autaahaatihō Kiraishihoetapi
Yamihapataatihapihaiwa Gaahaiwa Nyami
Maarīhoai Nyatatamanitandihaiwa Nanyiny-
ataise*

³ Autaahaatⁱho ami nyamⁱ Awaishⁱho nyangi nyainjatisⁱho Jisasⁱ Kⁱraisihomⁱ Sapⁱhopⁱ nyahⁱ maaritaati koai nyahⁱ saundaati, 'Kⁱnyⁱ Gaahon^e gaare,' undaatⁱ newaatⁱ mepi autaa-hemwaitⁱhaawo. Sandⁱ nyahⁱ Kⁱraisihoaisaatⁱ tⁱmaamaitoⁱhⁱtⁱhanda nahataapa yamⁱhapataatⁱhapⁱhaiwaametirⁱhⁱretⁱhaiwa, nyamⁱ maarⁱhopⁱhaiwa, komⁱ gaahaiwa Autaahaatⁱho asakiyatⁱ gaamatⁱ wapa simehimwaati nahataapa tisaahiwati nga nyangi nanyinyataise. ⁴ Sandⁱ Autaahaatⁱho komⁱhⁱretⁱ kiyataise. Autaahaatⁱho aimⁱ

jihura yapipati sangi kiyati ahaihi, ami kat sangi noaipasihura nyangi nanyamihanataise, Kiraishihoaisati maasi tmaamaitithaawo. Iyat amti sandi nyah nehi titih ko sawaho Autaahaatihomihyaanimataati, amti komi ndiheti nyah maipihaiwaapi piwih nyamiheti wa ahimotati titih ainahiyihyaanimatithaawo. ⁵ Ami jihura Autaahaatih ho nyangi maarihho nanyinyataati nyah komi manyinyaanimatithaawi nanyamihanataise. Sandi Jisasi Kiraishiho nyangi japihi nanyamaitandi ko otipipati kaindihanda nyangi Autaahaatih ho nanyamihanataise. Ami sandih sawaho satati, nin kiyai sawindi saitando, tati gwinyaati amti maaritindihandaahi kiyataise. ⁶ Kiraishiho Koai Autaahaatihho maarihho numwisihomihetapi nyah wapa gaahapa windi kamaayaati nehihand gaahati pihitati nyangi Autaahaatih ho kanyisataise. Isi sikandapi nyah Autaahaatihhoi ambipati awaipati nunyaati mepi autaahewaumwaitihawo, amti ko nyangi apipaah nehihand kanyindihandapo. ⁷ Autaahaatih ho so nyangi gaahand apipaah aungwohandi tisaahiwati kanyisati maarihho nanyinyataise. Aih nyangi japihi nanyamaitandi Kiraishiho napotaise. Napoti komi jitipati nuhaasipata Autaahaatihho nyami maipihaiwa nenyamataise. ⁸ Ami apipaah akitinih nyangi Autaahaatih ho gaahati kanyisati, amti nahatewa gwinyaawaati mmondihawwi amitiha gaahand gwinyaaitihahand nanyinyataise. ⁹ Jih aimehura Autaahaatihho saiwa Kiraishiho otipipati kaipataah kaitandi

gwinyaataise. Saiwa saindi saindi kaitando tati gwinyaati ami windi amusaati nehi komiheti noaasati ahotinjihande. ¹⁰ Autaahaatiho kaitandi gwinyaasipipa siyate: Nahataapa jatata titihemati kaimi noti asisiha ko sawaho namihainjihetitanihi kura nahataapa yamihapataatihapauni ami yapipataapihapauni neti timaamahiwiwati ahoyati Kiraisihomiheti ahiyonihi ami ko kapa neti mitiho Awaisiho jihoematati kapaisi jatitando.

¹¹ Jihura Autaahaatiho sawaho gwinyaati maaritindihanda nyahi Judaahiyaanangi nanyamihanataise, ami nyahi noaipawaati akitinihi komihiyaanimatitihaawo. Ami sandi Autaahaatiho sawaho jihi wuwanihuraapi satati, nini sapa sapa saindi kaito, tati gwinyaati maaritirihireti nahataapa jaapepihirati kiyataise. ¹² Nyahi Judaahiyaanini jihi namasaati Kiraisihopi giwunyaawaati ami ko napitandihuraapi kiyaaninihi jatohiyihihiyaanine. Iyaati ami nyahi kopi jatihawwi Autaahaatiho apipaahti gaaho sanahihoe, taati kopi nasisoari gwinyaawaati koai, Kinyi Gaahonje gaare, undaati mepi autaahewaumwaitihaawi nyangi nanyamihanataise.

¹³ Iyataati ami sangisangi sikireti kasimatataise. Sahi piwiha akaaha gaaha waniha aimi atisopo, sangi Autaahaatiho kaara nasamaitandihandapiho. Aiwi sahi aimi Kiraisihopi giwunyaawaayopo. Saiwi sahi Kiraisihopi giwunyaahauhi ami komihetapi sahi titihi nehi Autaahaatiho

sawahom*ih*iyaatimat*it*aat*wi* sahi nis*ih*iyaate satati wapa j*ih*ap*ih*apaamatiya ko komi It*ip*iho Gaaho sangi nasanyataise. Ko piw*ih*a j*ih*ura wat*ip*itat*i* katati wi*sasi**ih*a ka japepi*ih*rat*i* sand*i* sangi kasisataise. ¹⁴ Nyah*i* Autaahaat*ih*omi It*ip*iho Gaaho wapa j*ih*ap*ih*apaamatiyaati aim*i* nehaayo. Nehaaw*i* nyah*i* aim*i* siyaati mmonaati gw*inya*ahaayo: Autaahaat*ih*o kimo It*ip*imo nanyamis*im*o wapa kahapaamap*ip*pa nahataapa gaahapa komi is*ih*iyai numw*it*andi wat*ip*itat*i* katimb*ip*pa nyangisangi naito taato. Iyaati Autaahaat*ih*o ipot*ih*and*i* ap*ip*aa*hi* kiyaanangis*in**ih* nanyamaati nyaiwason*ih* nyami maar*ih*o winyaiton*ih* maarita koaisati maasi bim*it*haahandapi jat*im*i nohaayo. Autaahaat*ih*o siyat*i* ot*ip*ipati awaiwaiwa nyapi kaind*ih*andapi nyah*i* maaritaati koai saundaati, ‘K*iny**i* ap*ip*aa*hi* gaahon*i* sanah*ih*oje,’ undaat*i* komi amb*ip*ati mepi autaahemwait*ih*awo.

*Autaahaat*ih*o Epesaasihiyai Gaahandi
Gw*inya*aitaat*wi*hand*i* Numw*it*andi Por*ih*o
Kiyaapi Gaapundataise*

¹⁵ Am*i* k*im*andi kandi sangi Autaahaat*ih*o kasind*im*andapuni am*i* sahi ak*it*in*ih* nyangi nyainjatis*ih*o Awais*ih*o Jisaasihop*i* giwunyaapi am*i* Autaahaat*ih*omi is*ih*iya, K*ira*sihop*i* giwunyaahohiy*ih*ya nahatiyai maar*ih*o nunyoh*it*handapi piw*ih*a n*in**i* atindi netaat*i*, ¹⁶ am*i* n*in**i* gaapundataahura sapi nasisoari gisunyaati Autaahaat*ih*oai saundataato: ‘K*iny**i* Gaahoje gaare,’ undataato. ¹⁷ Saundi*ti* n*in**i* nyangi nyainjatis*ih*o Awais*ih*o Jisas*i*

Kíraisiho atotipiwesati píwaundati gaapundati mepi autaahemwasího Autaahaatího ami nyamí Apího apípaahi gaaho sanahího ambamboho yamíhapataatíhi bimisíhoai sapí nasisoarí gisunyaati píwaundítí taatí nunjenataayo, ami ko sangi sahi gaahandi amítíha gwínyaitaatíwíhandi nasanyati netí gisunyaahoníhi komi píwíhaami tanyaahaapi sangi biyatí nasesípatoníhi sahi mmondaatíwo. ¹⁸ Aindi ami ko samí maarího omanjítítihi waati netí nuwati jainjapwaati gisunyaahoníhi, ami sahi baiwi gwínyaapi ami apípaahi gaahaiwa sangi nasamítandi nasamaasípípaapi akíti naito, tíwi nasinja-handoníhi jatími nutaatíwíhandapimaawi gaapundataayo. Sapa katohipípa komi isíhiyaanangi apípaahi gaahaiwa nanyamítandi watípitati katimbípaapíto. ¹⁹ Iyataatí ami niní gaapundotímandi Autaahaatíhomí watípíhandi apípaahi awaindíhandi nyahí kopí gíwunyaahohiyíhiyaanamíhetí waati otípípatí kiyati ahotati taati andítínyaisítímandapí sahi gwínyaapi mmondaatíwe. Sandi Autaahaatíhomí watípíndi apípaahi awaindíhande. Nyahí kandi newaatí wíndi nga tiwitapaawaati mmondo. Kímíkandi Autaahaatíhomí watípímandi awaindímandi nyangi taati nyatatamanataise. ²⁰ Kímíkandi jíhura Kíraisihomíhetí otípípatí kiyati ahondaise. Aihí Kíraisiho napwihi komi watípíhandi apípaahi awaindíhandi kímíkanda Autaahaatího Kíraisihoai japíhi ahowimatí numwaasi niyatí yamíhapataatíhi otípípatí

awaipati nunyatî komî ikwîrî gaatîhiraihoaanjî ahîwihi bindataise. ²¹ Sapîhi bindataati Kîraisiho apîpaahî watîpiho Awaisîhoematasati itîpiho watîpihandisahaiwa watîpihaiwa yamîhapataatîhi jatiwaiwa nahatewai daahemwatî nusatipîhaati nahataapîpihi osamatî jatataise. Iyatî ko Kîraisiho otîpihati kaitandi ambîpatî wandîha nesîha usa kiyaami otîpihatapi ambîpatî ami wandîha awaipati awaisîha wanî kîmurauni ipotî ipotîhurauni nehohiyîhiyai nusatipîhaati apîpaahî awaipati wanî kîmurauni ami ipotî ipotîhuraapisangi ahoyati netaise. ²² Autaahaatîho Kîraisihoai netî Awaisîhoematosati nahataapai jatîtandî watîpihandî nunyatî ami netî komî asîmwaatîtihi ahiyatase. Aihî ko Kîraisiho noaipati nahataapaamî Awaisîho Jîhoematasati kapai jatataise. Aihî sandaahî ko noaipati isîhiya kopî gîwunyaahohiyîhiyaamî mitîho jîho Awaisîhoematasati kiyai ko iwinjatataise. ²³ Isîhiya Kîraisihopî gîwunyaahohiyîhiya komî ambîpatamataiwîhiyaare. Komi ambîpatamataiwîhiyaasi ko Kîraisihomîhatîhi gaamapi kiya bimauhi ami ko Kîraisiho sawaho komî ambîhiyaamîhatîhunî ami nahataapîpihi gaamatî netî tisaahîwatî bindataise. Aihî nahataapa noaipati gandaise wapa wîndî nauisetîhi metato.

2

*Nyahî Aimî Napowaamahonîhiyaanangi
Autaahaatîho Kîraisihoaisati Maasi*

*Asitimatitihahandi
Asiyihyaanimatihayo*

*Nanyamih*i**

¹ Jihura sahi titihimetihaiwa ami maipihaiwa kihaiwa kihaiwa kaimbiwihyaate. Iyauhi ami kaiwa sangi tisawih i amih sahi aimi napomawaahiyaatamataiwibindawaawi Autaahaatihomihhaaiwaapi komi Itipaho katiwaiwa sahi windi mmoniwigimaasunyaatahiyaate. ² Aiwi sura sahi kimaapi yapipbatambi maipihaiwaatih daiwi bindawa isihiya yapipatambihiya daayohirihireti daiwi itipaho maipihapa yapipatami autaahi mbipa tiwipataatih bimiwaiwai joho winjatisihaoi iwinjaapepihiriwiniwipinjambiwihyaate. Iyataati sapa itipaho maipihapa wanisihiya Autaahaatihom piwihha nemapi koai pohipiwivi ahosumwahohiyihyaamihetitaati otipipati kiyataise. ³ Jihura ami nyahihahatiyaanin kiyaamatiyaati bindiha nyamimaařho jahihoa maaritat gwinyaati gwimbipa kiyaat ami nyam ambipati amitihagwinyaati maaritimbi pa kapa kainjaahiyaanine. Nyahihahatiyaanin kiyahatiyaat wihoaanjihand maipihand numwitandi Autaahaatih neti timasitihand nyahnga naitihati kat ami Autaahaatihomaarihoa piapahiaungwohandi awaindihand asipaindihandaah ko nyangi komi maarihoa

waati awaindihandı nanyinyataise. ⁵ Ami nyahı Autaahaatıhoai maipıhaiwa kawisohıwaiwa tiwati yainyamwaasıhı ami nyahı aimı napowaamıhaahiyaanamatiya bindıhaawı, Autaahaatıhomıhaiwaapı komı Itıpıho katati netı nunjiwaiwa nyahı wındı monaati, ami gımunyaahonıhiyaanangi Autaahaatıho Kıraisihoaisatı ahoyatı wanı asıyıhiyaanimataati bimıtıhaahandı nanyinyataise. Ami sandıhı akıte. Sahı wapa gaahapa wındı kamaiwi nehıhandı Autaahaatıho komı maarıho apıpaahı awaindihandı nanyinyataatı ami ko apıpaahı gaahandı kasisatı sangi japihı nasamaataise. ⁶ Iyatı ko (Autaahaatıho) Kıraisihoai ahowimatı netı asohoematı otıpıpatı awaipatı nunnyataise, isıhiyaisunı ami wapa nahataapaisuni wapa sımehımwaaatı ko awaisıhoematı kapai nahataapıpihı osamatı jatıtando. Aihı ami ko kapai aimı nahataapıpihı osamatı jatataise. Aihı ami nyangisangi Kıraisihoaisatı maası nyamı maipıhaiwaatıhapı ahonyimatı asıyıhiyaanenyamatı Koaisatı netı nyamaamaısihı Kıraisiho isıhiyaisunı wapa wapaisuni jatimbıpihı koaisatı aimı jatıhaayo. Ko sandı isıhiyaanını aimı Kıraisihoaisaatıtohiyıhiyaanangi kanyisataise. ⁷ Ami ko komı maarıho Kıraisihoetapı apıpaahı awaindihandı asıpiyatı nehıhandı gaahandı isıhiyaanını wapa gaahapa nyahı wındı kamaayaahandı kanyindımandı isıhiya nahatiyai wanuni ami ipotı ipotıhuraapisangi netı nunjıtande. ⁸ Iyataatı sa nını sandaato. Sahı Kıraisihopı gıwunyaahohıtıhanda

Autaahaatihō sangi sahi gaahapa wapa wīndi kamaiwī nehitāndi gaahandī kasisati japihi nasamaataise. Sahi sawanaati wapa gaahapa kamaiwī nehitāndi Autaahaatihō gaahandī kasisati nasanyataise. ⁹ Sahi wapa gaahapa kiyauihī kandapi Autaahaatihō sangi gaahati kasisataamaise. Isi ami sahi sawanaati naimaatīwī genanītaatiwī owetise. ¹⁰ Nyahī Kīraisī Jisaasihoaisaatī tīmaamaitotihanda Autaahaatihō nanyamaati neti wanīhiyaanenyamataise. Iyatī ami sandī nyahī otipīpatī nehi gaahapaahīhī mmonainjaati kaitīhaawī sandī ko nyangi kanyisataise. Iyatī ami nehi gaahaiwaahīhī kaitīhaawī jīhura Autaahaatihō neti tīmanatī nyangi kiyatī ahīnyimbīpa kapa japepihīra gaahapaahīhī kiyaati bimītīhaawo.

Isīhiya Manditipinīwī Tiworisaimatohiyīhiyai Kīraisihō Neti Naasiyemataise

¹¹ Sahi aimī gwīnyaapīhiyaate, Judaahiya isīhiya usīhiyaami ambīpatī namandipapī ahoaandahiyaare. Kiya saiwīhiyaası sangi satīwī ambīhīsatīwīhiyaate. “Ambīpatī nahomaamandipapī ahīmoandahiyaate,” tīwī ambīhīsatīwīhiyaate. (Sandī kiya kiyaamī ambīpatī namandipapī ahoaamahohitindī nehi kiya sawana kiyaamī ambīpatetī ikwīra kainīhohitihandapītopo). ¹² Sahi gwīnyaapīse, ami jīhura sahi Kīraisihopī kaanīhī sangi yandīhī bimambīwīhiyaate. Sahi Autaahaatihomī isīhiya Isīrahērīhiyaamīhatīhī wīndi bimambīwīhiyaatīmahe. Nehi sangi

kiyaamि ipaahaapि bimambिwिhiyaate. Aiwi Autaahaatihо komи ishiya Isiraherihiyai ipotи wapa kawitandihapaapि piwihа watipitatи katati wisasati numwisihaaami ipaahaapи bimambиwиhiyaate. Aiwi wapa gaahapa ipotihura sangi nasoaiapaitandihapaapи jatitaatiwihapa owehiyaati bimaawi amи Autaahaatihopи sahi mmoniwи gimaasunyaatahiyaati bimambиwиhiyaate.

13 Saiwi sahi jihura Autaahaatihoaapihapи nehi sangi yandihи kaanihи bimambиwиhiyaate. Saimbиwиhiyaatitawaahandи kandi komи jitipati ko napotaati nuhaasipata sahi Kraisihoaissawi tiamaamaitiwи Autaahaatihomihini komи detи utatototi aimи napiwи bindawaayopo.

14 Amи Kraisihо sawaho nyahи ususaanangi netи ahoyati nyamaamahiwati nyamи maarihо ambipati yyandihitimbiпа nemati amи nyamи maarihо omanjitihi netи napaisaatinyamataise. O jihura Judaahiya ishiya kiyaamи dawaataatapihiyai manditowiwi tiworisaimatiwи ahosumwapи matambipa niwи yatihiri asitiha ususaamи otihapihи napwitiwи bimambиwиhiyaare. Saiwi bimambиwиhiya kiya amи Kraisihо napwindihanda matambipa yatihiri nisapundimbipa nupwisasati nemataise. Nemati netи ususai numwaati tiamaamaisihи kiya manditiniwи tiworisaimatotihandи namapi owetihи kiya noaipapи nehi ishiya naasiyaimataawaayopo. **15** Kraisihо Ju daahiyaamи winihapipa Mosesihо numwimbipa kapaami piwihа taahihа nahatauni ami winihapipaunи aimи netи owematи nemataise.

Ko sandi siyat Mosesihomi wînîhapîpa Judaahiyai numwimbîpa nemasitîmandi tanyaaha siyate: Isîhiya Judaahiyaisuni ami kiyaamî dawaapîpîhiyaisuni neti ahoyati tîmaamahîwatî isîhiya wanîhiya nehi naasiyaahemaitande. Iyatî sîretapi kiya manditîpinîwi tiworisaimatîwi bimotîhandi nemati kiyaamî maarîho omañjîtîhi neti napaisaatumwaitande. ¹⁶ Iyatî ko Kîraisiho ipi tîtîhi atawîhateti napwindîhanda Judaahiyau ni ami kiyaamî dawaapîpîhiyau ni manditînîwi tiworisaimatîwi bimohîtîhandi nemati ususai neti ambîpati naasaipateti tîmaamahîwatî numwaasisa Autaahaatîhoaapîhîmaitande. ¹⁷ Kîraisiho nasati pîwîha gaaha wanîha ausaatî satati, “samî maarîho omañjîtîhi napaisaatîtonîhi bîpi napaisati bimaawise,” tatî pîwîha katati ausaataise. Sahî Autaahaatîhoaapîhapi nawisawî yandîhi sangi kaanîhi bimauhîhiyaatangisuni ami isîhiyaani usaanîni komîhinî deti utatototi bimohiyîhiyanangisuni pîwîha samî maarîho ambîpati napaisaatîhi kasatataase. ¹⁸ Ye akîte. Kîraisiho nyangi neti nyamaamaisîhi nyahi noaipawaati isîhiyaani nehi naasiyaanimatîhaayo, ami Itîpîho nehi naasohi nyangi nanyamaasi niyonîhi nyahi Apîhoenda napîtîhaawo.

Nyahî Kîraisihomî Isîhiyaani Nahatiyaani Autaahaatîhomî Ajaanjî Akaaŋjaŋjamatiyaahiyaaane

¹⁹ Ami wanî sahi nehi maatîmaatapî gohaporîhiyaati yapîpatî owehiyaatîmaahe.

Owe. Sahi Autaahaatihomi isihiyaisawí naasíkiyaatimatawaayopo. Sahi akítiníhi titihí Autaahaatihomíhiyaate. Sahi Judaahiyaamí dawaataati ipaahambíhiyaatímahe. Owe. Sahi aimí noaipapi Autaahaatihomi manyinya nususasamíhiyaatimatawaayopo.

20 Sahi aimí noaipapi Autaahaatihomi anjaanjamataiwíhiyaate, ko taati anjimatisaanjaano. Nyahí aposeríhiyaaníni komí piwíha otípi patí nesi ausaawaati kiyohiyíhiyaanangisuni ami Autaahaatihomi piwíha atiwí nepí ausaahohiyíhiyaisuni saanjí anjaanjamí yasíha watípihaamatiya netí minyíhondaise. Aihí ami Kíraisi Jisaasiho saanjí anjaanjí titihí anítisati isíwatítandi yasíha jíha anaahíha watípihaamatiyahore.

21 Aihí sandí anjíndí nahandí Kíraishomíhetí nausanatí bindataise. Aihí ami Autaahaatihótaati sandí anjíndí anjimatimí nailí kandi taati awaindindaise. Awainditati titihí Awaisíhomí anjíhandimatataise. **22** Amí sangisangi Kíraisihoaisawí tímaamaitíwí komíhetí nausaníwí bimauhi ami Autaahaatihó komí isihiyaaní ususaanangi komí Itípiho Gaahomí otípi pata netí maasi ahonyisataise. Netí ahonyihí nyahí noaipawaati komí anjaanjí akaanjaanjamatiyaahiyaaane. Amí Autaahaatihó komí Itípihoetapí kaanjí anjaanjí nandaati bindataise.

3

*Poriho Isíhiya Judaahiyaamí Dawaapípihiyai
Piwíha Gaaha Waníha Ausaatí*

Kaundiandihematataise

¹ Autaahaatⁱho sangi gaahati kasindimandapi nini Porihonini sahi Judaahiyaam dawaapiphiyaatapi Kraisⁱ Jisaasihomi otipipatⁱ sangi jatatamanitⁱ anditisaiwitatidhati kiyohitihandapi napwittⁱ bindataayo. ² Sahi nisapi aimi atisopo, Autaahaatⁱho nungi gaahati kanisati komi otipipatⁱ sapⁱ kaitandihatⁱ nanimipatapo. ³ Saiwa Autaahaatⁱho kaiwaiwaapiha piwⁱha jihura noaasandisihaaare. Siyatⁱ noaasandisihandaahandi kandi Autaahaatⁱho sawaho neti ausaimanati nungi neti auta nanisataise. Aihⁱ ko nanisimbipaapi nini wonya masihonya aimi kasatataato. ⁴ Sahi piwⁱha kimma awitiwi mmonawaaawi saiwi sahi gwinyaitaapo. Kraisihⁱho otipipatⁱ kaiwaiwaapi piwⁱha jihura noaasandiwaiwaapi nini nga baindi mmoniti ginunyaatataise, ami nungi Autaahaatⁱho neti nanisiho. ⁵ Jihura suraahⁱ piwⁱha komi gwinyaasiwaiwa komiheti noaasandiwaiwaapi Autaahaatⁱho isihiya suraahiyai windi ausaatⁱ nunjati kamundise. Owetise. O ami wanⁱ kimuraahⁱ komi Itipiho Gaahora nyahⁱ ko natanyoasisawihiyaanangisuni ami komi piwⁱha atiwⁱ nepi ausaahohiyihiyaisuni Autaahaatⁱho komi piwⁱha noaasandiwaiwa neti ausaatⁱ ausaimanati nanyisataise. ⁶ Piwⁱha noaasandisihⁱ siyate: Piwⁱha Wanⁱha Gaahaara sahi isihiyaati Judaahiyaam dawaapiphiyaatⁱ napiwⁱ nyangisawi maasi timaamaitauhi ami sahuni nyahuni noaipawaatⁱ nehi isihiyaani naasiyaanimataatⁱ ami nyami

ambipati noaipati nehi naasaipihindaise. Aih sahi ami nyah Judaahiyaanisaw maasi Autaahaat ho nyangi gaahaiwa kanyiwaiwa nehaayo. Iyataati saiwa gaamaiwa sahi Judaahiyaanam dawaapihiyaati nyangisaw maasi taawi nehohiwimaiwa nyangi kanyisati nanyamitand jih watipitat Autaahaat ho katiwaiwa wan sahi Krais Jisaasihoaisaw maasi timaamaitotihandaah sahi newaayopo.

7 Autaahaat ho ningi nin gaahapa wapa windi kamaindi neh handi gaahandi kanisati ami komi watipihanda anditiniwat nanimihanati ahinihonine, komi piwiha wanha gaaha awusaitando. **8** Nini Autaahaat homi ishiya nahatiyaami apipaah ipotihonine, ami Kraisihomi ishiyai jihura neti titi nusopisasitihoniso. Setahoninitihandikandi ami Autaahaat ho ningi gaahati kanisati otipipati naninyataise. Ami sati otipiti ishiya nyah Judaahiyaanam dawaapihiyai piwiha gaaha ausaat kaunditandihat naninyataise. Iyataati sa piwa gaaha wana Kraisihomi gaahaiwa nyah ko gaaho sanahhoe, taati nehohiwimaiwa nahatewaapi katahaare. **9** Autaahaat ho wuwanihura kahapaamapi pa nahataapa kiyati ahiyataise. Iyat ko ipotihura kaitandihaiwaapi gwinyaasiwaiwa ko sawahomheti noaasandataise. Siyat noaasandiwaiwa ningi neti wan nanisati ami otipipati naninyataise, ishiyai nin piwiha kaiwa jihura taahiwaiweti noaasandiwaiwaapi ausaat iwinjapwaati kaunditando. **10** Ko jihura komi gwinyaasiwaiwa siyat noaasatatihaiwa

kaiwa wani komi isihiyaanangi neti naasiyaanenyamati ahonyisati ausaimanataise. Ami ko amitiha gaaha gwinyaasiwaiwa taahiwaiwa kahatamatipetihaiwa yamihapataatihi watipihiya watipihandisahiyauni ami itipiho wiwa watipihaiwauni mmondaatiwo.

¹¹ Jihura saiwa ipoti kaitandi Autaahaatiho gwinyaasiwaiwe. Gwinyaasiwaiwaasi ami Jisasi Kirasiho nyangi nyainjatisiho Awaisiho otipipati kaipatetapi ko aimi wani kaiwa kiyataise. ¹² Nyahi Kirasihopi aimi biyaati g⁺wunyaahaayo. Isi ko Jisaasimo nyangisi nanyamaasi Autaahaatihoaapihi niyonihi nyahi windi yamaayaati nanihiyaati Autaahaatihoaapihi deti komihini naitihaawe.

¹³ Isi nini sangisi sandi kasatitaano: Nini sapi otipipati Autaahaatihomi kiyonihi kandapi nini naanjati yaasihandi neti napwitihi bimotihandapi waati pihitiwi g⁺munyaapise. Pihitiwi sahi gwinyaahohitihandi windi yatihimitane. Owe. Ningisi naanjhaiwa nanoaipasiwimaiwaapi sahi nehi tihapaiwi maaritiw⁺se. Sandi ningi nanoaipasitimandaaahi ami sangi Autaahaatiho japihi taati nasamaati jatatamanati neti naasiyaatesamataise.

*Epesaasihiya Andititiwi Bitoaitaat*iw* Poriho Autaahaat*ih*oi Piwaundataase*

¹⁴ Nyami Apiho yamihapataatihi bimisiho ko siyati apipaahi amitiha gaaha gwinyaasitihandaahi nyangi neti ambipati naasaipateti nyamaamahiwati kaiwimaiwa saiwaapi gwinyaapenataati, ami nini kopi

nis̄ atot̄pat̄ maiw̄ ipesat̄ atot̄p̄wesat̄ gaapundataayo. ¹⁵ Ko sawaho nahatiya yam̄hapataat̄hi bimohiȳhiyaisun̄ ami yap̄pataap̄hi bimohiȳhiyaisun̄ kiyati ah̄wis̄ho Sap̄hore. Sap̄hos̄ ami ko sawaho nahatiya yam̄hapataat̄hiyaisun̄ ami yap̄pataap̄hiyaisun̄ amb̄pat̄ nusoasat̄ nis̄ manyinyaate, undat̄ amb̄hundataase.

¹⁶ So nyami Ap̄ho ap̄paah̄ gaahaiwa taah̄iwaiwa sangi nasam̄tand̄ nam̄hanati t̄manati ahiyataise. Is̄ ko kom̄ It̄p̄ho Gaaho sam̄ maar̄ho oman̄tit̄hi tisaah̄wat̄ gaamat̄ nasam̄taise. Nasanyati sangi net̄ wat̄pisamat̄ and̄itisaiw̄taise, sah̄ noaipapi daah̄ wat̄pit̄w̄ and̄itit̄taatiwo. ¹⁷ Am̄ sah̄ kop̄ ḡwunyaahoh̄tit̄hand̄ K̄raisiho nasat̄ sam̄ oman̄tit̄hi bim̄tand̄ n̄n̄ gaapundataayo. Iyon̄hi ami sah̄ is̄hiyai maar̄ho numwitaatiw̄hand̄ waat̄ awaindi anyaat̄ sam̄ oman̄tit̄hi noaipahon̄hi ami sah̄ is̄hiyai maar̄ho ak̄tin̄hi numwisaih̄ kandi noaipat̄ sam̄ oman̄tit̄hi wat̄pit̄tat̄ ahot̄tando, ami ipatam̄ damipati tamir̄ih̄ri m̄hat̄hi yap̄pataat̄hi notaati ipati net̄ tit̄hiwat̄ is̄iwatih̄ tit̄hi wat̄pit̄hat̄ ahetipatamataiwi wat̄pit̄hiyaati bitoaitaat̄wo. ¹⁸ Iyataati ami n̄n̄ Autaahaat̄hom̄ tit̄hi is̄hiya usa nahatiyaun̄ K̄raisiho nyahi is̄hiyaanangi ap̄paah̄ aungwohand̄ awaindihand̄ kom̄ maar̄ho nanyamind̄hand̄ baiw̄ ak̄ti ak̄tin̄hi mmon̄w̄ biyat̄ nga sangi gisunyaatat̄ jainjapwaatamaitando. Am̄ K̄raisiho kom̄ maar̄ho nyangi nanyamind̄hand̄

apīpaahī awaindīhandītati, amī ap̄ipaahī utaarīhandītati, amī ap̄ipaahī mīhaati nīwaatīhandītati, amī ap̄ipaahī mīhaapī baahī tongīhandītindīhandī sahī nga baiwī mmonīwī jainjapwaatītando. ¹⁹ Ye akīte! Kiraisiho nyahī isīhiyaanangi komī maarīho nanyamindīhandī ap̄ipaahī awaindīhande. Awaindīhandisī nyahī isīhiyaani kandī biyaati wīndī mmonaatī gwīnyaawaati, amī wīndī biyatī nga namaanyesīpatītaise. Setihīhandī kandī amī nīnī sapī gaapundataayo, amī sahī kandapī nga mmonīwī gisunyaatītando. Siyatī sangi gisunyaatonīhī amī Autaahaatīho sawahomīhetī komī watīpīhaiwa amī ko bimindīhandī tisaitati gaamatī ahotimbīpa kapa nahataapa samīhetisangi tisaitati gaamatī ahotītando. ²⁰ Autaahaatīho gaahore, koai nīwimaitīhaawo. Sawahomī watīpīhandī nyamīhetī kaindīhandaahī Autaahaatīho nyahī wapa nga kaitīhaawi nyahī gwīnyaawaati amī wapa kanyitandi nunjenohītīhandī nusatipīhaati autaahī wamwaanjī awaindīhandī netī andītinyiwataise. ²¹ Isī Kīmīko sanyisīmoai isīhiyaani nahatiyaani Kiraisihopī gīwunyaawaati koaisaatī tīmaamaitohiyīhiyaanīnī ambīpatī awaipati nunyaati mepī autaahewaumwaitīhaawo. Iyaati wanīmuraahiyaaunī amī ipotī ipotīhuraahiyaaunī nasisoarī ambīpatī awaipati koai nunyaati mepī autaahemwaitīhaawo.

*Nyahî Kîraisihopî Giwunyaahohiyîhiyaanîni
Komi Ambîpatamîhiyaanine*

¹ Nînî Porîhonîni Awaisîhomîhonînîndî ami komî otîpi patî kawisonîhî kandapî nepî nanîpuhauhî nînî napwîtîtî bindataayo. Autaa-haatîhoai nuwipinjawî komîhiyaatimatîtaatiwî sangi nasîsenati gaasatihîhiyaatîtihî ami kandapî gwînyaataati nînî watîpîndî sangi sandî kasatataato: Sahî Autaahaatîho maaritatî gwînyaasîrîhîretî jaapeihîrîwî daiwî bitopî bimaawîse, satataato. ² Kîraisihomî isîhiya usaami asîmwaatîtihî sahî nasisoarî yatîhi ipatisanîwî bimaawi, ami kiyai pîwîha napaisaatundiwî napaisaatîtîhana kawiwîse. Wapa titîhîmetîhana sangi kasisaihîhiyai ketî wihoaanjîhandî kiyai kawitaatiwî sangi wîndî apomaasane. Sahî nînaasiyaati samî maarîho kiyai nunyawî namînîwîse. Aiwi kiya sangi naanjîhaiwa nasanyohîwaiwa nepîse. ³ Sangi Itîpiho netî samî maarîho ambîpatî yatîhisiwatî napaisaatisamatî wirîhîraahamatiyatî wisaisasatî jaiwatataise. Isî ami sîkîretî sahî kaiwî bimaawîse. ⁴ Nyahî ambîpatî nehî naasaipatamîhiyaane. Iyataati ami Itîpiho Gaaho Naasohîhî nyahî ambîpatî nehî naasaipatamîhiyaanamîhetî bindataise. Amî kîmîkiyatî wîndî nehî naasaindîhî naitîhaawi jatîtîhaawi Autaahaatîho gaatatî nanyamaahiyaane, ami nyahî siyaanitîmi naisaihî ami ko gaahapa kanyitandî gwînyaasîpi pa kapa nyangi kanyisatî gaamatî nanyamîtando. ⁵ Amî Awaisîho (nyahî komî isîhiyaanangi nyainjatisîho) nehî naasohîhe. So Kîraisihore.

Iyatî ami daihîra nehî naasairaapaahîhi kîmîko Kîraisihopî gwîwunyaahaayo. Iyaati ami kîmîko utaaho naasomî ambîpata waapoho nehaayo. ⁶ Iyataati Autaahaatîho nehî naasohîhe. Iyatî ko nyahî isîhiyaanî nahatiyaanamî Apîhore. Iyatî ko Awaisîho isîhiyaanî nahatiyaanangi nyainjatisîhore. Amî ko nahatiyaanamîhetapî gaamatî otîpîpatî kiyati, amî nahatiyaanamîhatîhi gaamatî bindataise. ⁷ Kîraisihoko komî apîpaahî gaahapa awaimbîpa wapa nehî nyahî nînaasiyaanangi tîtîhi yawanaanapîhapa nawîho owehepa nehîhapa nanyinyataise. Ko siyatî komî gaahandi nehîhandî nyangi nanyamindîmandî ami ko satati, nînî apîpaahî gaahonînî iparîhonîne, nyatati nyamî maarîhopîhapa nyangi nanyisataise. ⁸ Aihî ami sîkandi Jisaasiho kaindîmandapî Autaahaatîhomî pîwîhaatîhi wapîhi satati jîpatîpindise. “Ko autaahî mîhaati niyataati isîhiya apîpaahî taahîtîhandî wîrisandîhandi tunnatî yahwînatî numwaasawîhiyai numwaasi niyataise. Iyatî ami ko isîhiyai gaahapa nawîho owehepa nehîhapa komî otîpîpatî kawitaatiwîhapa nunyataise”. ⁹ Kîma pîwîma satîma, “Ko autaahî mîhotî niyataise,’ tisîma satatise. Kîraisiho jîhînîhi kîmaapî yapîmbataapîhi nasatî ami daahî mîhaapî kîmatî yapîmbatami nyepepi noaatîpatî notaise tatise. ¹⁰ Amî ko yapîpatami nyepepi noaatîpasîho ami naasîko tuwipatî nahataapai mîtaahematî mîhaatî yamîhapataatîhi niyataise. Ko siyatî kaindîmandî ami komî watîpîhanda nahataapai

neti t̄t̄hemati gaahapemahonih̄, ami kapa noaipati t̄t̄hitati gaatat̄ nahataapīpīhi komi nd̄heti ahotitande. ¹¹ K̄m̄ko komi ot̄pīpati kawitaatiw̄ is̄hiyai gaahandi neh̄handi kawisati neti andit̄wiwat̄ ami ot̄pīpati k̄hati k̄hati nunyataise. Nunyat̄ usaisi komi ot̄pīpati kawiw̄ pīwiha awusoaitat̄wi namihanati natausaasataise. Ami usaisi ot̄pīpati komi pīwiha katonih̄ atiw̄ nepī is̄hiyai kaunditaat̄wihat̄ nunyataise. Iyat̄ ami is̄hiya usaisi daiw̄ ot̄pīpati komi pīwiha gaaha wan̄haapi is̄hiyai k̄hapih̄ k̄hapih̄ k̄hati k̄hata ausaapi kaunditaat̄wihat̄ nunyataise. Iyat̄ ami usaisi K̄raisihom̄ is̄hiyai iwinjaawitop̄ andit̄wip̄ ami komi pīwiha gaaha wan̄haami baah̄ m̄ihaapi awaiwaiwaapi is̄hiyai kat̄wunj̄taat̄wihat̄ nunyataise. ¹² K̄raisiho ot̄pīpati gaahaiwa saiwa nyah̄ komi is̄hiyaanin̄ nawihiyawa ot̄pīpatam̄ akip̄paisaati kawit̄haaw̄ Autaahaat̄hom̄ is̄hiyaanangi neti nyamanati nanyinyataise. Siyaati nyah̄ komi ot̄pīpati kawis̄haaw̄ ko K̄raisihom̄ amb̄ipati naasaipitam̄hiyaanin̄ noaipawa wat̄pit̄tit̄haawo. ¹³ Kom̄ ot̄pīpati k̄mati kat̄nih̄ kaimi nowaat̄ nyah̄ nahatiyaanami kop̄ gw̄wunyaahohit̄handi naasaindaat̄hi nandaawa t̄maamaaitaati, ami nyah̄ Autaahaat̄hom̄ Mwaahop̄ gw̄nyaahohit̄handi nehi naasaindindi kandi newaat̄ gw̄nyaawaati mmonaat̄ ami kop̄ biyat̄ nanyesipatamahonihuraatitando. Iyaati nyah̄ noaipawaati utaaho aimi gw̄nyainj̄homatiyaat̄ nyah̄ nyam̄ K̄raisihop̄

g̊iwunyaahohit̊handi noaipati ap̊paahi watip̊itat̊i ami tit̊ih̊i ngaatitando. Siyat̊i tit̊ih̊itat̊i gaatonih̊i ami nyah̊i nyam̊i Autaahaat̊hopi g̊iwunyaahohit̊handi K̊raisiho sawahomatiyaat̊i noaipawaat̊i ami sawaho tit̊ih̊o gaahotirihiret̊i noaipasaih̊ihuraatitando. ¹⁴ Am̊i siyaati noaip̊haawi nyah̊i windi manyinya sang̊hiyaamat̊imetit̊haawo. Iyaati nyah̊i kopoaho wo gẘiharaaho usaayaho durih̊iraatih̊i mb̊ipa it̊ip̊iho koai nesi k̊ihihoaanjemasih̊i not̊i nasataipatamat̊imait̊haawo. Is̊ihiya at̊ipati is̊ihiyai nawihaiẘi jaip̊ipa jaipaiẘi nusepaap̊ihaiwa kaiwunjohiẙih̊iyaamih̊ireti siyat̊i noaipataise. Is̊i kiya saiwi kiyohirih̊ireti is̊ihiya kiyaami g̊iwunyaahohit̊handi sang̊i watip̊tahiyai wirapi aisi niyohirih̊ira nyah̊i windi namut̊haawo. ¹⁵ Nyah̊i piẘiha jaip̊t̊iha siyaha windi at̊homit̊haawo. Am̊i is̊ihiyais̊i maar̊iho akit̊inih̊i napaitaat̊i nunyaat̊i ami kiyai piẘiha nehi akit̊ihahih̊i kaundit̊haawo. Siyahaawi nyah̊i noaipawaat̊i watip̊hiyaanimataat̊i, ami nyangi j̊himataati nyainjatis̊iho K̊raisihomihini deti niyaati koaisaat̊i maasi t̊imaamaaitit̊haawo. ¹⁶ K̊raisiho j̊iho mit̊iho amb̊ipati nahandi ko jatataise. Ko siyat̊i jatihi amb̊ipatami wihoaanjhapa ikwauhiri ndiha atihiri mit̊iho amb̊ipati nahotaaha usetih̊o kateti ikwihati bindati anitisati t̊imaamaindataise. Sapa amb̊ipati nawip̊ipa siyat̊i bitati ahotati neti amb̊ipati nehi naasaip̊ihemasih̊i ami amb̊ipati noaipati naasaip̊ihindaise. Iyat̊i ami at̊itati usetih̊o andit̊at̊i ahendaati amb̊ipati neti anitisati tit̊ih̊i

is̄watataise. Sapa at̄itat̄i gwit̄tit̄iho uset̄iho and̄itat̄i mmat̄i nis̄hoaapo is̄watati ot̄ipi pat̄i at̄ipat̄i wer̄h̄ir̄i amb̄ipat̄i nuyataise. Nyah̄i K̄raisihom̄i amb̄ipat̄i naasaipitam̄ihiyaanin̄i s̄ret̄i siyat̄i neh̄i utaamo amb̄ipat̄i ot̄ipi pat̄i kairim̄iretamatiyaati nyah̄i maar̄iho nam̄naati amb̄ipat̄i K̄raisihom̄i naasaipatam̄ihiyaanin̄i waati taahiȳihiyaanin̄i noaipawaat̄i wat̄ip̄taati bind̄haayo.

*Ḡwunyaahohiȳihiya
Wan̄h̄ireti Japepih̄ir̄iw̄ise*

K̄raisihom̄ihiyi

17 Niñi Awais̄hom̄hon̄nis̄ ami kom̄i wat̄ip̄hand̄i sah̄i sam̄i j̄hi jah̄ir̄ih̄iretap̄haiwa kamaitaat̄iwi piw̄ha wat̄ip̄ha kasat̄itandiyo. Is̄hiya Autaahaat̄hop̄i namusesipatati ami kop̄i w̄nd̄i ḡmaawunyaap̄ihiyaami kiyoh̄iwaiwa sah̄i w̄nd̄i kamaiw̄ise. Kiyaam̄i gwinyaahohiwaiwa neh̄ihaiwe. 18 Kiya w̄nd̄i mon̄iw̄hiye. Aiwi ami kiya atitaat̄iwi pohipiyawaayowo. Aiwi kiya Autaahaat̄ho kom̄i is̄hiya wan̄h̄ira gaah̄ireti bimitaat̄iwi numwind̄handam̄i ipaahaap̄i bindawaahiyare. 19 Aiwi kiya kiyaam̄i maip̄haiwa kiyoh̄iwaiwaapi mamaawahiye, ami neh̄i nan̄haiwi waaki maip̄haiwa kaiw̄hiye. Kiya kiyaan̄ih̄ nasisoaari ami mwit̄etiwi maip̄haiwa k̄haiwa k̄haiwa kahatamat̄ipetahaiwa kaitaat̄iwi maar̄iho nusoaasawi ap̄ipaahi maarit̄iw̄imap̄i kaiw̄hiye. 20 Am̄i K̄raisihop̄i sangi saiwi s̄ret̄i kat̄w̄isasawaamaayopo. 21 Sangi aim̄i K̄raisihop̄i piw̄ha kat̄w̄isasauhi sah̄i aim̄i

atisopo. Aihi ami ningi aimi ginunyatataise. Piwiha Gaaha Wanhihaami piwiha akaaha Kiraisihopitiha aimi sahi atisohihaapi isihiya aimi katiwisasopo. ²² Sahi sami jahirihireti namaitaatiwi aimi katiwisasopo. Maipihaiweti jihi daiwi bimohitihandi ami isihiyai nahariho numwindihandi namaitaatiwo. Maariho jahihomihaiwa noaipati daahi apipaahi maipindaise, ami kaiwa kaitaatiwi isihiyaisi neti aisi notaiso. Aihi kaiwa kaitaatiwi isihiya maaritiwimawaayowo. Iyauhi kaiwa kiyai daihira asitra nosasindaaatiwihira numwaasi notaise. ²³ Ami sangi aimi katiwisasopo, sahi maariho wanhiho asoho naitaatiwo. ²⁴ Aiwi sahi utaaho wanhiho asohomataiwi noaipaitaatiwo. Sangi Autaahaatiho neti wanhihiyaati asiyihiyatesamataise, ami sahi noaipapi Autaahaatiho kiyati ahisisisiho sawahomataiwi apipaahi gaahiyatimatiwi, ami sahi nehi sawahopaahaiwi titihi ko sawahomihiyaatimatitaatiwo.

²⁵ Isi sahi piwiha jaipipa katiwi kamaniwise. Nehi piwiha akitihaahihi sahi ususaati kaniwise, ami nyahi nahatiyaanini ambipati nehi naasaipiti Kiraisihomihatamihiyaaniso. ²⁶ Sangi wiwindi apomaasane. Ami sangi aposonihi wiwa sahi maipihandi kaitaawi jaawo. Ami sahi jaawo. Wiwa sangi aposindihandi kandinihi ahotimi niyonihi ami sangi taati kiyaatangisinhi aposami niyonihi wiwa ipiho noti namaatipaitaiso. ²⁷ Sahi Bwaasirihiri utaaho maipihoai niwupwaapi kopi maasomwaani wiwindi namaawupwise.

Niwusaihi sangi neti japatitaiso. ²⁸ Isihiya taawti ikonohiyihiya kiyaamti ikopa namapise. Namaposawi kiya sawanaamti ikwira otipi pati kaiwise. Kiya itatamaninwi bimitaatiwi hapa kiyai kaiwi nepise. Ami kiya siyawaawti kiya wapaisahiyatiwi ami kapa wapa isihiya anditi mitiwi ami kahapaamapi pa owehiyai nundyawi iwitatamanitaatiwo. ²⁹ Sahi pitiwaatawaahura piwiha isihiyai yaawati apowati neti kiyaamti maarho omanjititihi nusopisasininha kamaatiwise. Ami nehi piwiha gaaha isihiyai kiya gaahireti daiwi bimitaatiwi haahihiti ami kiyai anditiwi watiti iwitatamanitandihiretapiha katitiwise. Saisaihi ami sami piwiha isihiya atisohiyihiyai gaahati kawitando. ³⁰ Sahi Autaahaatihomi Itipiho Gaahoai naanjati yaawati mimaipiwimatihandi namunyawise. So Itipiho Gaaso sangi sasatati, "Sahi aimi titihiti Autaahaatihomihiyaate," sasatati neti nasisataise. Iyat ami satati Autaahaatihoho sangi apipaahit kiyaatangisinihi ipotihandi nasamaitandi nasamihainjihiyatisti kura noaipahonihiti sangi nasamaitaise, tati kasatati samihatihiti bimitandi Autaahaatihoho ahwihihore. ³¹ Sahi sami omanjititihi windi nasinaamanati ami aposati ami maipititiwi itihimaatitiwise. Apopipaisawi waapihititiwi itihitiwi isihiyai yaawihandi nundyawi konyahmaatitiwise. Maipihapa apipaahit windi kamaiwise. ³² Windi samaiwi ami sahi ususaati gaahati kainitiwi maarho naminiwise. Aiwi sami maipihaiwa Kiraisihoetapi Autaahaatihoho nesamasipatamatawaiwi ususaati

sam̄i maip̄haiwa nemap̄ise.

5

*Nyah i Nausainjitihandet i Daayaati
Bim̄it̄haawo*

¹ Autaahaat̄ho sangis̄ maar̄ho ap̄paah̄i waati awaind̄handi nasanyahiyaate, ami sahi kom̄ manyinyaat̄tiho. Is̄i ami sahi kom̄ manyinyaatis̄ ko Autaahaat̄ho kair̄h̄iri k̄ret̄ mmon̄iw̄ jaapepih̄ir̄iw̄ kaiw̄ise. ² Aiwi ami sahi ap̄paah̄i akit̄in̄ihi is̄hiya usais̄ maar̄ho nunnyaw̄ise, ami K̄raisiho nyangi ap̄paah̄i akit̄in̄ihi awaind̄handi maar̄ho nanyinyaataati kom̄ amb̄ipati Autaahaat̄hoai nunnyainjip̄atamatataiwo. Iyat̄i ko kom̄ amb̄ipati nyangi nyatatamanit̄tandi nandapa kohas̄ip̄ho waamainjotati jipiyahapa ko maaritat̄i nehapa Autaahaat̄hoai t̄ih̄iw̄ nunnyoh̄ip̄atamatiyat̄i nunnyainjip̄atamatataiwo.

³ Sahi Autaahaat̄hom̄i is̄hiyaatis̄ is̄hiya namaatot̄handam̄ ipaahaapi us̄hiya ami as̄hiya sam̄i siwoyaametati ami siwaasiyaametahiyaisawi sam̄i amb̄ipati nam̄in̄iw̄ windi t̄imaamaamaip̄ise. Aiwi ami wiwa ainjotahaiwa is̄hiya kamaayohiwiwa suh̄ramataiw̄ kamaiw̄ise. Aiwi ami kahapaamap̄ipa usaam̄hapaapi sangi windi ak̄maasisane. Aiwi ami sahi saiwaapi p̄iw̄ha neh̄i mas̄honjisangi sam̄ihat̄ihi nesi kan̄iw̄ mb̄ipaara nesi sangi at̄hom̄isamat̄ namoaipane. Ap̄paah̄i owetane. Saiwaapi p̄iw̄ha Autaahaat̄hom̄i tit̄hihi is̄hiya kan̄iw̄ kat̄taat̄iw̄hiyaametiso. ⁴ Is̄hiya as̄hiya ami

us̄hiyaam̄ amb̄patap̄ map̄paisahaiwa sah̄ w̄nd̄ kamaat̄w̄se. Aiwi ip̄pa maat̄maat̄t̄w̄ as̄hiyaam̄ amb̄patap̄ p̄w̄ha kamaat̄w̄se am̄t̄ha owehiya nahar̄hiyaamat̄t̄wo. Saiwa Autaahaat̄hom̄ tit̄hi is̄hiyaan̄ kat̄t̄haaw̄ tit̄t̄maahe. Am̄ nyah̄ neh̄ k̄m̄kaiwa nanyamis̄ho Autaahaat̄hoai gaah̄ret̄ gw̄nyaawaati kop̄ yap̄paisaat̄ koai saundaati, 'k̄nyi gaahon̄ ipar̄hone gaare,' und̄t̄haawe. ⁵ Sah̄ p̄w̄ha k̄maapi baiw̄ mmon̄w̄ gw̄nyaap̄ise. Is̄hiya us̄hiya as̄hiya apwaatiyaametahiya k̄hiyaisaw̄ amb̄pat̄ t̄maamaitohiȳhiyaunt̄, am̄ as̄hiya us̄hiyaam̄ amb̄patap̄ p̄w̄ha map̄pais̄haiwa katohiȳhiyaunt̄, am̄ is̄hiya usaam̄hapaapi ak̄wisaw̄hiya neh̄ kiyai sawanaap̄hapaapaahaiw̄map̄hiya, am̄ kiyai saiwei nep̄ jaip̄taho autaahaat̄hoemap̄ kop̄ gaapundiwi mepi autaahepumahohiȳhiya K̄raisihoun̄, am̄ Autaahaat̄houn̄ kom̄ is̄hiyai gaahaiwa aim̄ nunyat̄ kaih̄ nep̄ is̄wat̄w̄ kiyaam̄haiwaatiwaiwa nih̄rinat̄ owet̄taise. ⁶ Sah̄ baiw̄ jatin̄w̄ bitop̄ise, am̄ wiwa p̄w̄ha maip̄hapa neh̄hapa w̄nd̄ ak̄t̄hapaamet̄hapa sah̄ maip̄haiwa kaitaat̄w̄h̄retap̄ kasat̄taawo. Am̄ sand̄ n̄n̄ sangi taati kasatoh̄w̄maiwa kaiwa is̄hiyai kat̄w̄ kiyohiȳhiyaam̄het̄ Autaahaat̄hoai apowind̄hand̄ ahondaise. Is̄ am̄ is̄hiya saiwa kaiwi kom̄ p̄w̄ha nepumahohiȳhiyai tip̄tapaati usondand̄hiyaatihiisato. ⁷ Is̄ am̄ sah̄ is̄hiya saiwhiyaisaw̄ maas̄ t̄maamait̄w̄ dahomaiw̄se. ⁸ J̄hura sah̄

asihatindihandaatih bimambiwihyaate.
 Asihatindihandaatih bimauhi ami wan
 Awaisiho nasamaati nausainjitihandet
 neti ahisihi bindawaayopo. Isi sahi
 noaipapi nausainjitihandamihyaatimatowi
 kandi nausainjitihandet daiwi bimaawise.
⁹ Autaahaatihomi nausainjitihandaaatih
 daimbi bindapaapaah i am i katam i nandapa
 akipi pa siyahapa noaipaitaise. Apipaah
 titihaiwa am i apipaah i gaahaiwa am i titih
 akitihaiwaah ihi noaipaitaise, am i saiwa
 titih i nausainjitihandamihaiwaaso. ¹⁰ Sahi
 sam i anditati napamapi Awaisiho kop
 giwunyaahohiy ihiya gaahaiwa kaitaatiw
 gwinyaati maaritiwaiwa mmoniw i nep
 am i kaiwa kaiw i se. ¹¹ Isihiya apipaah
 maipihaiwa kiyohiy ihiyaisawi maasi kiya
 kiyoh i waiwa sahi wi ndi kamaiw i se, am i
 saiwaah i asahatinditihapihaiwaaso. Iyat i
 am i saiwa isihiyai iwitatamanitandihapa
 akipi pa apipaah i owehaiwaare. Am i saiwa
 maipihaiwa asahatinditihapihaiwa sahi
 nep i autemapi isihiyaam i ndihet i auta
 ahiyaw i se. ¹² Nini isihiya maipihaiwa
 noaatiw i noaatihep i isihiya usa maawinjihauhi
 kiyoh i waiwaap i wi ndi kamaatito, am i saiwa
 mapipaisihaiwaaso. ¹³ Saiwa maipihaiwa
 noaasawi isihiya kiyawaasoh i waiwa am i
 nausainjitihand i neti autemahonih i kaiwa
 apipaah i maipihaiwaatanih i isihiya mmonin i w i
 namaitaapo. ¹⁴ Wapa apipaah i maipihapa
 nahataapa nausainjitihand i ausaimanimb i pa
 kapaanihi owetitaise. Am i kmandi

saind̄imandap̄i p̄iw̄ha aim̄ wap̄ih̄ satat̄ j̄pat̄pindise:

“Nanopotinḡhonye nepape. Napop̄i ahōtinḡhonye k̄nyi an̄imwaah̄pat̄ namasi nepape ami K̄raisiho gi nangusaat̄to,”

tat̄ j̄pat̄pindise. ¹⁵ Is̄ sah̄i daayoheteti bimoheteti baiwi jaawi jat̄n̄iw̄hiyaato. Amit̄ha gaaha gw̄nyaap̄hiyaati bimaawise. O amit̄ha owehiya nahariw̄hiyaam̄hamwaanj̄ b̄imimaawise. ¹⁶ Wan̄ k̄mura asis̄ha ap̄paahi maip̄hura bind̄haayono. Is̄ ami sah̄i asis̄ha wa namih̄riw̄i ami asis̄ha nahateweti Autaahaat̄hom̄i ot̄p̄ipat̄ nep̄ tisaip̄ mmon̄iw̄ nep̄ kaiw̄ise. ¹⁷ Is̄ sah̄i nah̄riw̄i amit̄ha gw̄nyaaitaat̄w̄handi owehiyaamat̄maiwise. Awais̄ho Jisasi K̄raisiho sah̄i wapa kaitaat̄w̄ maaritat̄ gw̄nyaasip̄pa daap̄ mmon̄iw̄ nep̄ kapa sah̄i kaiw̄ise.

¹⁸ Sah̄i waapoho wain̄handi p̄hit̄iw̄ w̄indi namaaniw̄ise, ami waapoho wain̄handi sandi sangi neti nasop̄isasitaiso. Ami nehi Autaahaat̄hom̄i It̄p̄iho Gaahohi sah̄i p̄hit̄iw̄ nep̄ samihet̄ tisisaitane. ¹⁹ Autaahaat̄hom̄i is̄hiya usaisaw̄i p̄wanawaahura aun̄h̄ih̄ri aun̄h̄ih̄rami ut̄p̄ihoaatihi ahotir̄h̄irun̄i, ami K̄raisihom̄i is̄hiyaatam̄i aun̄h̄ih̄rami ut̄p̄ihoaatihi ahotir̄h̄irun̄i ami aun̄h̄ih̄ri wiwa It̄p̄iho Gaaho sami oman̄it̄ih̄i neti gisunyaahon̄h̄irun̄i nep̄ sami p̄w̄ihemapi ahoyan̄iw̄i aun̄h̄it̄iw̄i p̄wanit̄w̄ise. Saiwi nep̄ sah̄i sami maahomwaanj̄apuni ami sami maar̄ho oman̄it̄ih̄apuni Awais̄hoai

aunihundiwi aunihitiwi komi ambipati mepi autaahepumapise. ²⁰ Aiwi ami nyangi nyainjatisiho Awaisiho Jisasit Kiraishomti ambipataahit nahataapa sangi nasoaipasipiapaapuni ami nasisoarit nyamit Apitho Autaahaatithoai, “Kinyit gaahonje gaare” undiwise.

*Apwaataatun i Ami Warihoun i
Kiraishop i Giwunyaahohiy ihiyaam i hireti
Bimitaatim i handapi Por iho Kandaase*

²¹ Aiwi ami sahi Kiraishop i Awaisihoetitiwi koai nepi autaahit isiwatitiwi ami komi asimwaatitihit piniyohipatamatataiwi Kiraishop i giwunyaahohiy ihiyaati ususaatit usaami asimwaatitihit pnuwise. ²² Sahi asihyaate, sami siwoyaami asimwaatitihit pnuwise, ami sahi Awaisiho Kiraishomti asimwaatitihit piniyohipatamatataiwo. ²³ Ami ninit sandit katotimandit apaapimaato. Woho so apopaatit apwaataatamit jitho mitihore, ami Kiraishiho isihiya kopit giwunyaahohiy ihiyaami mitihomatiyato. ²⁴ Isihiya kopit giwunyaahohiy ihiya siya Kiraishomti ambipate. Aihit ami Kiraishiho kiyai japihit numwaataise. ²⁵ Warisaate, sahi baiwit napaititiwi maaritho sami siwaasisai nunyawise, ami Kiraishiho komi isihiyai maaritho nunyataatit kiyai iwitatamanitandit komi ambipati ipititihit atawihateti nunyainjipatamatataiwo. ²⁶ Ko komi isihiyai Autaahaatitho numwaitandit ko sawaho Autaahaatithoai nunyanataise. Kiraishiho piwiharaaahuni ami waapohoraahuni komi isihiyai baawusatit popitumataise, ami

kiya noaipapi komi ndiheti maipihandami kipati atiha atataaha, ami tataipati owetati titih gaahiya popitihiya apopaati apwaimamaati sitihiri ahotati wenjhaati namaatitandi tmetisaamaatamataiwihya noaipaitaatwo. ²⁷ Ami kiya setahiyaaataawaawi ainahiyihya maipihapaami kipi atiha owetati ami wapa mimaipimetahiya apopaati apwaimamaati wenjhaati namaatitandi tmetisaamaatamataiwihya komi ndiheti noaipaitaatwo. ²⁸ Isi ami sikireti sahi usihyaati sami siwaasisai maaraho nunnyawise, ami sahi sami ambipati maaraho nunnyohipatamatatiwo. Woho komi apwaataati maaraho numwisaho so ami ko sawaho maaraho naminahore. ²⁹ Utaaho wo komi ambipatapi pohipiyat kati neti nopsisasataamaise. Owetise. Ami Komi ambipati nandapa nunnyati biyatit atamanat jatataise. ³⁰ Ami sandi ninpi apaapimaato, nyah Kraisihop givunyaahohiyihyaani komi ambipatamatyaahiyaaniintihito. ³¹ Iyataati ami sandi ninpi apaapimaato, Autaahaatihompi piwih satati jipatipindihito:

“Ko woho komi saniyi sapiyai namasi noti ami komi apwaataatisati tmaamaitataaha kasanyuri nehi utaaho naasomataimi noaipamaise,”

tihito. ³² Ki ma piwimaatih siwipati apipaahi awaipati noaasadataise. Aihii ninpi ki ma piwimaapi saindi Kraisihouni ami komi isihya kop givunyaahohiyihyauni tmaamaitiw utaaho nehi naasomataiw noaipahohirihiretapi kandaase ndi ninpi mmonataayo. ³³ Iyataahandi

kandî kîma pîwîma sahî usîhiyaati nehî nînaasîkiyaatapî kandaase. Amî sahî nehî nînaasonjî kinyî kîwaamaati kînyî kîwahonjî maarîho namînîhingîpatamataimbî akitînîhî numwîtaapo. Aisaihî amî asîhiyaati nehî nînaasaamîhî kaatamî warîhomî pîwîha atîwisati komî asîmwaatîtîhî sanotî amî koai kaati netî autaahî isîwatane.

6

Poriho Manyinyauni Saniya Sapiyauni Bimîtaatiwîhîretapî Piwîha Kandaase

¹ Sahî manyinyaati samî sîniya japiyai atîwiwi kiyaamî asîmwaatîtîhî pînuwîse, amî sahî Awaisîhopî gîwunyaapîhiyaatiso. Amî sahî sandî saiwi kaitaatîwî Awaisîho maaritatî tîtîhî gaahande. ² Autaahaatîhomî pîwîha utîpîhoaatîhî satatî jîpatîpindise:

“Kînyî kinyî kînyî gapiyaamî asîmwaatîtîhî pînumbwî amî kasanyuramî pîwîha baimbî atîwimbî jaapeihîrîme,”
tatî jîpatîpindise. Iyataatî kimba wînîhapîpa jîhapaare. Iyataatî kapaamî wapa akîpîpa noaipaitandi pîwîha watîpitati katahaapîhaare. Ka pîwa akitînîhî watîpitati satatî jîpatîpindisîhaapîto.

³ “Kînyî saimbi kiyapaapaahî kinyî otîpîpatî wapa kînyî kaingîpîpa tîtîhî nga noaipati amî kînyî yapîpataapîhî nga baimbî utaarîhandeti bimitaise,”
tatî jîpatîpindise. ⁴ Amî sahî sapiyaati samî manyinyai kiyaamî maarîho omanjîtîtîhî nepî nusopîsasîwî apowati, amî sapî

apowitandihaiwa wiwa kamaawiwiše. Ami
nehi Awaisiho mmonataati gaatitandihireti
tithepumapi, ami Awaisihomihaiwa kiyai
sahi nunjawi ami komi piwihha wintihundiwi
katiwunjawiše.

*Por̄iho Ot̄ip̄ipat̄ihiyaapuni Iwinjato-
hiȳihiyaapuni Piw̄iha Kandaase*

5 Sahi nehi otipipatihatimaati nawiho namepi otipipat nehihati kiyohiyhyaate, sangi jainjatohiyhiya kimaapi yapi patambihyaami piwaha baiwi atiwiwi yaiwi, ami kiyai nepi autaahi isiwatowi, ami maaraho gaahoaisawi kiyaami asimwaatitih pnuwise, ami sahi Kiraishompi piwaha baiwi atiwiwit komi asimwaatitih pnutataiwo. 6 Sahi sandi sangi jainjatohiyhiya deti bitopi jainjasaihi kiyaami ndiheti kiya sangi gaahiyaate satitaatiwihi reti windi kamaiwiese. Sahi Kiraishihoai atiwiwi komi asimoaatitih pniyohipatamatataiwi Autaahaatihho maaritimbi pa sami maaraho nahatoaisawi kaiwiese. 7 Sahi sami otipipatii maaraho gaatonih ijahijahitiwi kaiwiese. Aiwi Awaisiho sawahomi otipipatii kawisihayono tiwi kaiwiese. Ami nehi ishiya ushiya ashiyaami otipipatii kawisihayayo, tiwi windi kamaiwiese. 8 Ami gwinyaapise. Utaaho wo ipatisanatii otipipatii nga kaisihoi Awaisiho wihoaanjhandi gaahandi numwitaise. Sandi utaaho nawiho nameti nehi otipipatihoaismuni ami utaaho wo awaisiho womi otipipatii nehihati windi kamaayahoaisuni ahoyati Kawitaise. 9 Ami sahi awaisawihyaati

sam̄i nehi ot̄ip̄ipat̄ihat̄ima naw̄iho namepi kasisauhi iwinjatohiȳihyaate, sam̄i nehi ot̄ip̄ipat̄ihat̄mai gaahati kawiwit̄se. Aiwi sahi kiyai wiwa yaw̄ihaiwa kaundiwi kamaawiw̄ise. Gw̄inyaap̄ise! Sangisun̄i ami kiyaisun̄i ahoyati jainjatis̄ho Awaisiho yam̄ihapataat̄hi bindataise. Iyat̄i ami ko is̄ihiya nahatiyai naasaipit̄ kat̄ kawisahore.

Pw̄is̄ip̄ Yaipa Nahataapa Autaahaat̄ho Sangi Nasamimb̄pa Nep̄i Nipaatiw̄i Niyop̄i Is̄iwat̄w̄ise

¹⁰ N̄ni sangi piw̄iha k̄ima ipot̄ha awaisiha kasat̄tandiyo. Sahi Awaisihoaisaw̄i baiwi t̄maamait̄wi ko sangi net̄i wat̄ip̄isamahon̄ih̄ ami kom̄i wat̄ip̄ihanda wat̄ip̄it̄wi bitosaw̄ise. ¹¹ Autaahaat̄ho sangi kom̄i pw̄is̄ip̄ yaipati nasamimb̄pa nahataapa an̄itiw̄i is̄ip̄i bitosaw̄ise, ami kapaaraah̄i utaaho maip̄iho Bwaasir̄ih̄ram̄i jaip̄pa maip̄ihapa tip̄indiw̄i nemaitaat̄wo. ¹² Am̄i nyah̄i nehi yapi patamb̄i is̄ihiyaisaati tunaati yahw̄in̄haamaayo. Sahi baiwi gw̄inyaap̄ise. Nyah̄i it̄ip̄iho maip̄ihapa wat̄ip̄ihandisahapaisaatun̄i, ami wiwa wat̄ip̄ihaiwa wat̄ip̄ihandisahaiwa kahapaamap̄ipai autaah̄i tuwipataat̄hi jatiwaiwaisaatun̄i, ami wapa wat̄ip̄ihapa k̄maapi yap̄imbataap̄ih̄i is̄ihiyai apat̄ihamatiyahaiwet̄i bimohurimura jatiwaiwaisaati taawa tunn̄ihaayo. ¹³ Is̄i saiwa s̄ikiyahaiwaapi Autaahaat̄ho sangi pw̄is̄ip̄ yaipati nasamimb̄pa nahataapa nep̄i baiwi is̄iwatawa jatiw̄ise. Uta Maip̄ihom̄i asis̄ha maip̄iha noaipahon̄hura kapaaraah̄i sahi tunn̄iw̄i

yahwîndaatîwo. Saiwî tunnîwî yahwînîwî ami wîndî yamaanîhîmapî yapipatî aunahîpatî isîpî kiyaatînîhî kapîhî bitoaitaatîwo. ¹⁴ Isî ami sahî andîtitîwî bitosawîse, pîwîha akaaha akitîha nepî samî yamepatamataiwî anîtiwî wisasanîwî nipaatiwo. Aiwî ami sahî Autaahaatîhomî tîtîhî gaahîretî isîhiyaisawî pîwanîwî daiwi bimohîtîhandî nepî wapa watîpîhapa kîrîwipati netî nisapuhonîhî ami wapa kîrîwipati netî nopîsasîtotîhapa tiwaraitandî namaasahohîpatamataiwî samî kîrîwipati namaasapî nipaatiwîse. ¹⁵ Aiwî ami Autaahaatîho isîhiyaisati maarîho naasohîtihî pîwaundatî nahowindîhandapî sahî pîwîha wanîha gaaha ausaitaatîwî nepî tîmanînîhohîtîhandî samî asuipatamataiwî nipaatiwîse. ¹⁶ Sapa nahataapa nepî isîwatawa ami kapaami tiwatîhaatî sahî Kîraisihopî gîwunyaahohîtîhandî samî matoaatîpatamataiwî nepî niwowîse, ami Uta Maipîho samîhetî sisîha tîhwîtisîhaamatiyatî yaipati yotiwiwa katetapi tiwaraitando. ¹⁷ Aiwî ami Autaahaatîho sangisî japihi nasamaasitîhandî samî tingaatîha ainîhîramataiwî samî mîtîhoaatîhî nahato namaasapî nipaatiwîse. Aiwî ami Autaahaatîhomî pîwîha Itîpîho Gaaho namatanaati tîmwipîhanaati bainatîhîramatiyahanaati nasaminanaati nepî pwîsîpatî bainatîhîremapî isîpî gwîsitiwîse. ¹⁸ Itîpîho Gaaho netî gisunyaati ami andîtisaihonîhî Kîretî Itîpîhomî watîpîhanda sahî nasisoaarî wîndî ikînnîwî namaamîhaapî kiyaatînîhî gaapundiwîse.

Aiwí ami Autaahaatíhopí gaapípatí kíhatí kíhatí andítitíwí gaapundiwise, wapa sahí nausetítihí naitaatíwí maaritohípípa nahataapaapi nunjeníwí gaapundiwise. Aiwi andítitíwí jatíníwí tímetíwí bitotawa gaapípatí wíndí namaamíhaapi ikímaaníwí kiyaatíníhí gaapundiwise. Autaahaatího komí isíhiya nahatiyai iwítatamanati ami andítíwiwítandi sahí jaawi nasisoarí mwítetíwí gaapundiwise. ¹⁹ Amí sahí nisapísangi gaapundiwise, níni píwíha ausaatí katítandi tímetisaníhura Autaahaatího komí píwíha naninyati andítiníhoníhí níni wíndí yamaindi watípíndí píwíha waníha gaaha noaasandindíhandí ausaimanítaano. ²⁰ Autaahaatího níngi komí píwíha kímká awusaitandi naninyati natanoaasihíhoníne. Isí ami kímandí kandapi níni napwítíti bindataayo. Sahí nisapi gaapundiwise, ami píwíha waníha gaaha ausaataahura níni wíndí yamaindi nehí watípíhoníni isíhiyai píwíha kaundítaano ami kímká kaundítandíhonínisó.

Porího Píwíha Ipotíha Naisíhiyai Asisíha Gaahuraare Undataase

²¹ Nahataapa níngi nanoaipati ami otípípatí níni kaindi bimohípatapí Tikikaasiho sangi kasatítaise. Iyataatí Tikikaasiho so nyahií maarího waatí nunyaaho ami nyamatiyatií Awaisíhopí gíwunyaatií, ami komí otípípatí nga nawíhiyatií kiyahore. ²² Níni koai sangisenda nandusoaaasataayo, ami tanyaaha kímandapo. Amí ko sangi netí andítísaiwatí ami nyahií kímbíhi bimohíríhíretapí kiya sisaiwí bimopo,

satati kasatonihī amī sahī nyapī gwīnyaitaatīwo.
23 Naisīhiyaate, sahī nyamataiwī Kīraisihopī gīwunyaahohiyīhiyaati nahatiyaatangi nyamī Apīho Autaahaatīhounī, amī nyamī Awaisīho Jisasī Kīraisihounī samī maarīho ambīpatī nepī wisaipī napaisaatisamaitaise. Sasimi amī sahī ususaati naisīhiyaati maarīho namīndaatīwīhandī nasanyamī amī sahī Kīraisihopī gīwunyaitaatīwīhandī watīpīhandī nasamītaise. 24 Nīnī sapi saindī gaapundataayo, sahī nahatiyaati nyamī Awaisīho Jisasī Kīraisihoi maarīho taawī kiyaatīnīhī nunyohiyīhiyaatangi Autaahaatīho gaahatī kasitando.

**Autaahaatihomī Pīwīha Gaaha Wanīha
The New Testament in the Angaataha language of
Papua New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Angaataha long Niugini
copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angaataha

Translation by: PNG Bible Translation Association

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

b83b4d2c-30be-5f11-8fb0-fa04e4808bad